

Příspěvek k otázce původu Jana ze Světlova, držitele hradu Starého Světlova (1437–1440)

Petr Zajíc

Hrad Starý Světlav, jehož zříceniny se nacházejí na jednom z vrcholů hlavního hřebene Vizovických vrchů nad vsí Podhradí, asi 6 km severně od Luhačovic, představoval ve středověku jednu z nejvýznamnějších pevností jihovýchodní Moravy. Psané dějiny hradu, počínající rokem 1360 a uzavírající se na konci 15. století, byly v literatuře již několikrát zpracovány (např. JANIŠ – VRLA 2018, 237–240; MICHÁLEK 2012, 48–61). Z relativně bohaté historiografie věnované dějinám hradu je třeba vyzdvihnout zejména dvě práce. Zdeněk Pokluda ve studii *Starý a Nový Světlav v době předbělohorské* podal komplexní výklad dějin hradu (POKLUDA 1999, 5–92), zatímco Dalibor Janiš se ve stati *Vojenští hejtmáni na hradě Starém Světlavě a uplatňování pravidel moravského landfrýdu v letech pohusitského interregna* zaměřil zejména na politické a vojenské poměry první poloviny 15. století (JANIŠ 2021, 24–45).

Oba autoři mezi četnými majiteli a držiteli hradu zmiňují rovněž poněkud nejasnou postavu Jana ze Světlava, která se objevuje v písemných pramenech z let 1437–1448. Právě otázka jeho původu zůstává dosud neuspokojivě vyřešena a představuje hlavní téma této studie.

Jan ze Světlava v písemných pramenech

Jan ze Světlava je poprvé uváděn roku 1437 v olomouckých půhonných knihách, když proti němu bylo podáno hned několik půhonů, tedy žalob. Z nich vyplývá, že Jan byl v té době držitelem hradu Starého Světlava a že jej koupil od knížete Fridricha Ostrožského, jenž hrad držel v zástavě. Pro určení Janova původu je důležitá zmínka v jednom z těchto půhonů, podle níž měl být synem jistého Jaruše (LCS III/2, 440, č. 14; 446, č. 51; 496, č. 291; 517, č. 426).

Další zmínka o Janu ze Světlava pochází z roku 1440, kdy je uveden v listině sepsané dne 11. srpna ve Velkém Meziříčí, jejímž prostřednictvím rozhodčí urovnávali spory mezi moravskou šlechtou a českou kališnickou stranou. Jan je zde jmenován mezi šesti šlechtici, kteří nebyli ze strany Moravanů zahrnuti do příměří (KAMENÍČEK 1890, 258–261, č. 13).

Janovo jméno se objevuje rovněž ve dvou půhonech z roku 1448, z nichž vyplývá, že dlužil Ondřeji Slavickému z Veliké částku 400 zlatých (LCS III/2, 703–705, č. 1395 a 1400). S tímto závazkem zřejmě souvisí i půhon z předchozího roku, v němž je dluh vyčíslen na 350 zlatých, v němž však není Jan jmenován (LCS III/2, 658, č. 1211). Ondřej Slavický z Veliké, jenž se psal rovněž „z Bojkovic“, držel městečko Bojkovice, které bylo součástí světlavského panství (LCS III/2, 602, č. 965; 658, č. 1211–1212; 668, č. 1275). Lze se proto domnívat, že mu bylo postoupeno právě Janem ze Světlava. Ručiteli za uvedený dluh byli Burjan z Vlčnova, Mikuláš Rožmberk z Bukovic a Jiřík z Ořechového. Vzhledem k tomu, že Jan dluh ve stanovené lhůtě neuhradil, byli tiho rukojmí nuceni závazek splatit za něj. Jan se alespoň dodatečně snažil dostát svým závazkům a jednomu z rukojmích, Jiříkovi z Ořechového, vyplatil 200 zlatých. Jiřík si však celou částku ponechal a nechtěl se o ni s ostatními rukojmími podělit. Burjan z Vlčnova a Mikuláš Rožmberk proto výše uvedenými půhony z roku 1448 pohnali Jiříka k zemskému soudu a domáhali se, aby každému z nich vyplatil po 92 zlatých. Pozoruhodné je, že Jan je v půhonech z roku 1448 označován jako „pan Jan Světlavský“. Toto označení sice nelze chápat jako doklad příslušnosti k panskému stavu, nicméně naznačuje jistý společenský vzestup jeho osoby.

Dosavadní názory na původ Jana ze Světlova

Otázka původu Jana ze Světlova zůstávala v odborné literatuře dlouho otevřená. Starší badatelé jej považovali buď za příslušníka rodu pánů ze Šternberka (URBÁNEK 1940, 30–31), nebo jej ztotožňovali s Janem ze Sv. Mikuláše, bratrem uherského vojévůdce Pankráce ze Sv. Mikuláše (DŘÍMAL 1966, 90). Zdeněk Pokluda se k této otázce stavěl zdrženlivě, byť možnost ztotožnění s Janem ze Sv. Mikuláše neopomněl zmínit (POKLUDA 2000, 17–18). Jak však upozornil Dalibor Janiš, toto ztotožnění není možné, neboť otcem Jana ze Světlova byl jistý Jaruš, zatímco otec Pankráce ze Sv. Mikuláše se jmenoval Matěj, případně Mikuláš (ULIČNÝ 2017, 66; DVOŘÁKOVÁ 2021, 18).

Dalibor Janiš navrhl ztotožnit Jana ze Světlova s Janem z Vrbna, šlechticem působícím ve službách uherského magnáta Stibora mladšího ze Stibořic (JANIŠ 2021, 32–34).

Jan z Vrbna byl šlechtic ve službách uherského magnáta Stibora mladšího ze Stibořic (†1434). Ten mu někdy před rokem 1431 svěřil moravský hrad Hodonín. Jan se ovšem dostal se Stiborem do sporu a vypověděl mu poslušnost, přičemž si ponechal Hodonín a posléze se připojil k husitům. Podílel se pak na vojenských operacích na západním Slovensku a zmocnil se města Skalica (JUOK 2006, 213). O Janovi z Vrbna se nejčastěji soudí, že pocházel ze slezského šlechtického rodu z Vrbna (obec Wierzbna, okres Swidnica, Polsko), který je u nás znám pod pozdějším jménem Bruntašů z Vrbna (PLAČEK A KOL. 2008, 102–104; KRUSZEWSKI, 2018, 180–181; JANIŠ 2021, 32–34).

Pro ztotožnění obou Janů svědčí časová návaznost pramenných zpráv – nedlouho poté, co z písemných pramenů mizí Jan z Vrbna (1431–1435), se v nich objevuje Jan ze Světlova (1437–1440). Dalibor Janiš však upozorňuje ještě na další indicii. Již výše zmíněného Jaruše, otce Jana ze Světlova, navrhuje ztotožnit s Jakušem z Kempy (polsky psáno Jakusz z Kępy), příslušníkem rodu z Vrbna uváděným v letech 1389–1403 (KRUSZEWSKI, 2018, 172). Tento Jakuš je také v jednom případě, v roce 1392, zmíněn také jako Jarusch (JANIŠ 2021, 32). V tomto případě jde však nespíše o chybu písaře, či spíše nepřesnost editora (CDS 6, 17, č. 79). Zde je na místě uvést, že také editor olomoucké půhonné knihy se v půhonu, kde je jmenován otec Jana ze Světlova, dopustil obdobné nepřesnosti. Zatímco v edici je uvedeno, že „*Zdeněk ze Sternberka a z Veselé poh. Jana Jarušova syna z Světlova neb odkud se kolvěk píše...*“ (LCS III/2, 517, č. 426), v originále můžeme číst: „*Zdeniek ze St[er]nb[er]ka a z Wessele pohon[í] Jana Jacussowa syna s Swietlowa neb odkud se kolwik pisze...*“ (MZA, A3, inv. č. 682, f. 56r). Ze zápisu tedy plyne, že otec Jana ze Světlova se nejmenoval Jaruš, ale Jakuš. Ztotožnění otce Jana ze Světlova s Jakušem z Kempy by bylo tudíž ještě pravděpodobnější.

Za chybné je však třeba označit Daliborem Janišem uvažované ztotožnění Jana z Vrbna s Heníčkem z Kempy (JANIŠ 2021, 32). Tento „Heinczko“ a jeho bratři Stibor a Nasebor obdrželi v roce 1413 od olomouckého biskupa v léno ves Studnice u Osoblahy (BLGB I, 33, č. 93). Polský badatel T. Kruszewski dokládá, že Heníček byl synem výše zmíněného Jakuše z Kempy (KRUSZEWSKI, 2018, 181–182). Dalibor Janiš o Heníčkovi tvrdí, odvolává se na T. Kruszewského, že se jmenoval nejen Jindřich (což je formální přepis hovorové formy jména Heníček – Heinz), ale také Jan nebo Jeník. Sám Kruszewski o něm ovšem nezná jinou zprávu, než výše zmíněnou z roku 1413. Heníček není tudíž nikde označován jako Jan či Jeník, což je zcela jiné osobní

jméno. Tato výhrada však nikterak nevylučuje možnost, že Jakuš z Kempy mohl mít syna Jana.

Situaci kolem původu Jana z Vrbna poněkud komplikuje ještě jedna okolnost. Vedle Jana byl ve službách Stibora ml. ze Stibořic také jistý Mikuláš z Vrbna, který byl v roce 1420 purkrabím na slovenském hradě Branči (MOL, DL 10893). Lze předpokládat, že tento Mikuláš byl s Janem z Vrbna blízce příbuzný. Ovšem v bližším příbuzenstvu Jakuše z Kempy žádného Mikuláše nenacházíme.

Alternativní výklad původu Jana ze Světlova

Cílem této studie je předložit alternativní výklad původu Jana ze Světlova, založený především na dvou zprávách. První zprávu představuje již výše zmíněný půhon z roku 1437, díky němuž víme, že Janův otec se jmenoval Jakuš (MZA, A3, inv. č. 682, f. 56r). Druhou zprávou je půhon z roku 1466, který zde vzhledem k jeho významu ocituji: „*Jirzik z Welikej pohoni Mikulasse z Rozumberka a z Borzenovicz y odew[ša]d ze dwu seth zlattich dobrich uherských a tu je[m]u wi[n]u dawa, ze mi rukojmy za Jana z Mozorowa, jessto Swietlow drzel, a toho mi plniti nechcze . Zna-li mi etc., pakli przi, chci nan listem pokazati . Š[kody] op[ovídá] por[uč]níkem] Waczlawa Doloplaza na zi[s]k y na st[rát]u“* (MZA A3, inv. č. 683, f. 121r; nepřesná edice LCS IV/2, 455, č. 936).

Jan z Mozorowa uvedený v půhonu je zjevně totožný s Janem ze Světlova, neboť půhon představuje pokračování výše popsané kauzy dluhu Jana Světlovského, která se projednávala před zemským soudem již v roce 1448. Potvrzují to vedle zmínky o držení hradu Světlova i další uvedené osoby. Mikuláš Rožmberk z Bukovice a z Bořenovic je v roce 1448 uváděn jako jeden z ručitelů za dluh Jana ze Světlova. Jiřík z Veliké byl pravděpodobně dědicem (možná synem) Ondřeje Slavického z Veliké a z Bojkovic, dřívějšího věřitele Jana ze Světlova.

Jiřík z Veliké ve věci předmětného dluhu navíc již v roce 1463 podal ještě jeden velice zajímavý půhon. Opět je na místě jej ocitovat celý, neboť v edici půhonných knih je přepsán s podstatnými chybami (LCS IV/2, 311, č. 277). Půhon zní takto: „*Jirzik z Welikey a z Mirossowa pohon[í] Jirzika z Honbicz a z Orzechoweho y odtad etc. z dedin y zastaw ze dwu stu zlattich dob. etc. a tu je[m]u wy[n]u dawa[m] zie my slibil za Jana a Waczlawa bratry z Muzarowa y nechcze my plniti podle listu a slibu swého. Znali etc. ale chczi to listem pok[ázati]. Š[kody] op[ovídám], por[uč]níkem] Pawla bratra swého na zisk y na st[rátu]“* (MZA A3, inv. č. 683, f. 24v).

Díky výše uvedeným skutečnostem můžeme s velkou mírou jistoty určit osobu otce Jana ze Světlova či z Mozorova, kterým byl měl být Jakuš z Mozorova.

Jakuš z Mozorova

Jakuš z Mozorova pocházel z polského šlechtického rodu užívajícího predikát podle vsi Modzerowo (gmina Włocławek, Województwo kujawsko-pomorskie, Polsko) a honosící se erbem Abdank. Jeho předkem byl nejspíše Stanisław z Modzerowa (1344–1349), zastávající úřad konarského brzeského. Jakušův otec není znám. Jako Jakušovi bratři jsou uváděni Pakoslav, Jan Nos, Skarbek, Doběslav, Vlk, Stanislav, Petráš a Mstihněv (BIENIAK 2003, 57–58; SZYBKOWSKI 2006, 678–679).

Jakuš z Mozorova opustil Polsko a odešel do Uher, kde působil ve službách magnáta polského původu Stibora ze Stibořic († 1414) a posléze i jeho syna Stibora ml. ze Stibořic († 1434).

Poprvé je doložen v roce 1395 jako kastelán na hradě Beckov. Tehdy mu a jeho bratru Petrášovi daroval Stibor ze Stibořic ves Zemianske Podhradie. Jakuš je v listině uveden s přídomkem z Nazilova („*nobiles famosi viri Jacussi de Nazilow*“) (MOL, DL 71836). Proto je Jakuš někdy označován za praotce zemanského rodu Podhradských ze Zemianského Podhradia (MACHALA 2007, 54). V roce 1407 je Jakuš uveden jako bývalý beckovský kastelán, ovšem bez uvedení přídomku (MÁLYUSZ 1958, 57, č. 5560.)

Znovu Jakuše nacházíme v pramenech až v roce 1425. Tehdy byl již označen přídomkem z Mozorova („*Jakusius de Moserow*“) a byl kastelánem na hradě Branči náležejícím Stiborovi ml. ze Stibořic (MOL, DF 288 456). Kastelánem na Branči se při tom musel stát až po roce 1420, kdy je ještě doložen předchozí kastelán Mikuláš z Vrbna (DL 10893).

Jakušovo významné postavení mezi služebníky pánů ze Stibořic dokládá také závěť Stibora ml. ze Stibořic ze 4. září 1431, v níž ustanovil vykonavateli své závěti Adama Běsa z Rohova, Jakuše „*de Mozurow*“ a Paška z Jablonné (WENZEL 1874, 190–198).

Známe také několik listů, které Jakuš jako kastelán na Branči odeslal. V listech zaslaných městu Bratislavě se označuje jako „*lacuss de Mozrow, castellanus in Brancz*“, „*Jacuss de Mozorow, castellan[us] in Brancz*“, „*Jakusch von Mozorow, Haupt[man] n auff Brencz*“ (MOL, DL 48272; AHMB, ZLL, 1293, 1294). V listě z 21. února (asi z roku 1434) zaslaném Mikuláši a Petrovi, hrabatům z Pezinku je podepsán jako „*Jakussius de Mozorow, castellanus in Brancz*“ (MOL, DL 48105). Všechny tyto listy mají pouze denní datum a postrádají vročení. Jejich vznik je obvykle kladen do let 1428–1434.

Další přímé zprávy o Jakušovi nenacházíme. Jeho působení v úřadu kastelána na Branči se však již s jistotou chýlilo k závěru. Již v roce 1434 zemřel Stibor ml. ze Stibořic a král Zikmund nehodlal respektovat jeho závěť a rozhodl se přivlastnit si jeho rozsáhlé majetky. Do sporu se vložil navíc polský šlechtic Mikolajko ze Stibořic, zvaný Szarlejský, Stiborův nejbližší mužský příbuzný, který s pomocí dříve zmíněného Jana Vrbenského vpadl do Uher, obsadil město Skalici a dva nejmenované hrady a zajal též některé Stiborovy kastelány. Lze jen spekulovat, mohl-li mezi nimi být i Jakuš. V závěru dubna 1435 se pak v Bratislavě před uherským zemským soudem projednávala otázka dědictví po Stiborovi. K soudu se dostavili i poručníci Stiborovy dcery Kateřiny. Nejsou však uvedeni jmény a tak netušíme, byl-li mezi nimi i Jakuš. Soud dle očekávání zamítl nároky Mikolajka a Kateřině přirkl jen nepatrnou část dědictví (WENZEL 1874, 203–206). Po tomto rozsudku někteří Stiborovi kasteláni vydali králi za patřičnou odměnu jim svěřené hrady, například Ostrý Kameň, Šurany či Čachtice. Také Jakuš se mohl zachovat podobně, neboť již v roce 1437 byl hrad Branč v rukách Pankráce ze Sv. Mikuláše (DVORÁKOVÁ 2021, 24 a 332).

Otázkou je, nejedná-li se v případě Jakuše o dvě osoby, Jakuše z Nasilova, kastelána na Beckově (1395–1407) a Jakuše z Mozorova, kastelána na Branči (1425–1434), jež jsou v literatuře spojovány v jednu (DVORÁKOVÁ 2010, 117). Svědčila by pro to jednak dlouhá doba, po kterou je Jakuš uváděn (1395–1434), odlišný přídomek užitý na počátku uvedeného období, stejně jako dlouhý hiát mezi obdobími, kdy zastával ve službách Stibořiců úřady kastelánů na Beckově (1395 – před 1407) a pak na Branči (po 1420 – asi 1434).

RODOKMEN RODU Z MODZEROWA

Jakuš	Pakoslav	Jan Nos	Skarbek	Doběslav	Vlk	Stanislav	Petráš	Mstihněv
z Mozorova	z Modzerowa	vojvoda lwowský	(Skarbimír z Modzerowa)					
kastelán na Beckově 1395	1407 podnikní brzeský	1405	1413-1420 brzeský podnikní				1395	
kastelán na Branči 1425-1428			posedeček inowrocławský 1420-1427					
			1.m. N. dcera Stefana z Bierzwienne					
			2.m. Markéta (? z Branna)					

Jan		Jan		Vojtěch		Stanislav Chodor		Stanislav Jama		Stanislav		Stachna		Anna		Kateřina	
Jan	Václav	Jan															
z Mozorova	z Mozorova																
ze Světlava	před 1463																
1437-1440																	

Žofie		Pětruša	
m. Mikuláš Drozdowski		1.m. Mikuláš z Czernikowa	
z Chodowa		2.m. Stanislav Sierakowski	

Jan z Mozorova pánem Starého Světlova

Lze se domnívat, že Jakuš z Mozorova zemřel před rokem 1437, neboť v tomto roce nacházíme zmínky o jeho nanejvýš pravděpodobném synu Janovi. Odchod Jana z Mozorova z Uher byl logickým vyústěním rozpadu soustavy familiárů Stibora ml. ze Stibořic. Jan zjevně odešel na Moravu a odkoupil od knížete Fridricha z Ostrohu zástavní práva k hradu Starému Světlovu, načež se začal psát ze Světlova. Okolnosti koupě neznáme a nevíme ani, v jaké sumě byl hrad zastaven knížeti Fridrichovi. Protože však bylo toto zástavní právo převáděno na další držitele, lze se domnívat, že zástavní listina zněla na částku blízkou sumě 4200 zlatých, za kterou v roce 1449 postoupil Pankrác ze Sv. Mikuláše moravským stavům hrad Starý Světlov, ovšem i s hradem Sehradice (JANIŠ 2021, 39). Takové výši zástavní sumy by nasvědčoval i půhon Zdeňka ze Šternberka na Jana ze Světlova z roku 1437, kterým se domáhal vydání hradu, přičemž škodu vyčíslil na částku 2000 hřiven grošů, což představuje přibližně ekvivalent 3500 zlatých (LCS III/2, 517, č. 426).

Při zakoupení hradu Starého Světlova mohl Jan využít prostředků, jež jeho otec získal mnohaletou službou u Stibořiců, ale též možnou odměnu od krále za vydání hradu Branče. Při koupi Starého Světlova jistě hrály roli i osobní kontakty dosavadního držitele, knížete Fridricha z Ostrohu, s Jakušem z Mozorova, které musíme předpokládat vzhledem k jejich obapolným vazbám k Stiborovi ml. ze Stibořic. Vedle Jana z Mozorova přišel na Moravu jistě i jeho jen jedinkrát zmíněný bratr Václav (viz výše půhon z roku 1463).

Koupě zástavních práv k hradu Starému Světlovu se ukázala záhy jako problematická. Kníže Fridrich po jeho prodeji zemi opustil a pobýval nejprve v Uhrách, kde získal hrad Hodejov, a posléze v Polsku (DVOŘÁKOVÁ 2021, 77; RANDIN 2007, 645–646). Zůstaly však po něm dluhy a věřitelé přistupující k hradu Starému Světlovu jako k záruce za dluhy vymáhali před zemským soudem v roce 1437 jejich uhrazení na Janovi ze Světlova. Arkleb z Nemotic se domáhal 200 hřiven grošů a Heralt z Sovince vymáhal 300 hřiven grošů (LCS III/2, 440, č. 14; 496, č. 291). Půhony, které podali Václav z Doloplaz kvůli dluhu 200 hřiven grošů a Hereš z Švábenic, v záznamech chybí. Vedle toho paní Kuna z Michalovic, vdova po Ctiborovi z Cimburka, žalovala Jana ze Světlova kvůli svému věnu ve výši 200 hřiven grošů, jež měla pojištěno na vsi Krhově náležející k světlovskému panství (LCS III/2, 446, č. 51). Také Zdeněk ze Šternberka se žalobou domáhal vydání celého světlovského panství, uplatňujíc své dědické nároky k němu, přičemž škodu vyčíslil na 2000 hřiven grošů (LCS III/2, 517, č. 426).

Jan ze Světlova většinu těchto pří prohrál. Víme, že právo obdrželi paní Kuna, Václav z Doloplaz, Hereš z Švábenic i Arkleb z Nemotic (LCS III/2, 433). Úředníci zemského soudu ještě téhož roku přistoupili k exekuci a uvedli Václava z Doloplaz v držení vsi Pitfina a paní Kunu v držení vsi Krhova (LCS III/2, 436–437). Paní Kuna pak v samém závěru roku 1437 ještě podala půhon, kterým se domáhala 40 hřiven grošů, jakožto výloh vynaložených v předchozím sporu (LCS III/2, 518, č. 433). Václav z Doloplaz přes provedený zvod na Pitfín nevešel v jeho skutečné držení a roku 1447 se domáhal svých práv na tehdejšího držitele Ondřeji Slavickém z Bojkovic, přičemž jeho pohledávka vzrostla ze 200 hřiven grošů uváděných v roce 1437 na 310 kop grošů (LCS III/2, 602, č. 965).

Jan ze Světlova se posléze zapojil do tehdejších ozbrojených konfliktů a hrad Starý Světlov sloužil v roce 1439 jako základna bojové družiny podnikající vpády do Uher.

Jeho vojenské aktivity nepřímo dokládá i výše zmíněná listina z 11. srpna 1440 (JANIŠ 2021, 32, 34–35).

Finanční potíže nejspíše přiměly Jana ze Světlova zastavit některé části panství. Ves Komňu zřejmě zastavil Miroslavovi z Cimburka a městečko Bojkovice se vsí Pitň Ondřeji Slavickému z Veliké (LCS III/2, 602, č. 965; 668, č. 1275 a 1276). Nakonec však byl donucen vzdát se i hradu Starého Světlova se zbytkem panství. Stalo se tak někdy mezi léty 1440–1447. Hrad od něj zřejmě získal Čeněk Papák z Mošnova, od nějž posléze odkoupil zástavní práva Pankrác ze Sv. Mikuláše, který je jako držitel hradu doložen v roce 1447 (LCS III/2, 668, č. 1274).

Jak bylo uvedeno výše, jméno Jana ze Světlova či z Mozorova zaznívá později ještě v několika pŕhonech z let 1447 až 1464, v nichž se řešily jeho dluhy. Sám Jan však již nebyl účastníkem těchto soudních pŕí a nemáme ani jistotu, jestli byl v té době mezi živými (LCS III/2, 602, č. 96; 658, č. 1211 a 1212; 703–704, č. 1395; 703–705, č. 1395 a 1400; LCS IV/2, 311, č. 277; 455, č. 936).

Závěr

Z předložených skutečností vyplývá, že otázku původu Jana ze Světlova nelze nadále považovat za zcela otevřenou, jak tomu bylo ve starší literatuře. Kritická revize pramenné základny, zejména zápisů v pŕhonných knihách a oprava čtení jména Janova otce, umožňuje odmítnout dřívější hypotézy spojující Jana ze Světlova s rodem pánů ze Šternberka, Janem ze Sv. Mikuláše, nebo Janem z Vrbna.

Za nejpravděpodobnější se jeví výklad, podle něhož byl Jan ze Světlova synem Jakuše z Mozorova, příslušníka polského šlechtického rodu působícího ve službách Stiborů ze Stibořic v Uhrách. Tento závěr je podpořen nejen shodou jmen a časovou návazností pramenů, ale především explicitními zmínkami v pŕhonných knihách, v nichž je Jan ze Světlova označen přídomek „z Mozorova“.

Životní dráha Jana ze Světlova současně dobře ilustruje dynamiku společenského vzestupu i pádu příslušníka nižší šlechty v období pozdního středověku. Získání významného hradu, zapojení do vojenských aktivit i užívání predikátu „pan“ svědčí o jeho ambicích a dočasném společenském vzestupu. Na druhé straně četné soudní spory, dluhy a ztráta majetku ukazují limity tohoto vzestupu a rizika spojená s držbou zástavního zboží v nestabilních poměrech doby pohusitské.

Prameny a literatura:

AMB, ZLL: Archiv mesta Bratislavy, fond Magistrát mesta Bratislavy, Zbierka listín a listov.

BENIAK, J. 2003: Stanisław z Modzerowa., Polski słownik biograficzny, t. 42, Warszawa–Kraków, 57–58.

BLGB I: LECHNER, K. (ed.): 1902: *Die ältesten Belehnungs- und Lehensgerichtbücher des Bisthums Olmütz*. Brünn.

CDS 6: WATTENBACH W. UND GRÜNHAGEN, C. (ed.): 1865: *Codex diplomaticus Silasie, Herausgegeben vom Vereine für Geschichte und Alterthum Schlesiens, Sechster Band. Registrum St. Wenceslai. Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens nach einem Copialbuch Herzog Johnasns von Oppeln und ratibor in auszügen mitgetheilt*, Breslau.

DŘÍMAL, J. 1966: Účast moravských královských měst na politickém vývoji českých zemí za bezvládí v letech 1446–1453. *Brno v minulosti a dnes* 8, 75–117.

DVOŘÁKOVÁ, D. 2010: *Rytier a jeho král. Stibor zo Stiboric a Žigmund Luxemburský*. Budmerice.

DVOŘÁKOVÁ, D. 2021: *Pod vládou ženy. Rytier bez kráľa*. Budmerice.

JANIŠ, D. 2021: Vojenští hejtmani na hradě Starém Světlově a uplatňování pravidel moravského landfrýdu v letech pohusitského interregna. *Acta musealia* XIX, 2021/1–2, 24–45.

JANIŠ, D. – VRLA, R. 2018: Starý Světlav. In: Janiš, D. – Vrla, R. a kol.: *Hrady Zlínského kraje*. Lukov, 236–244.

JUROK, J. 2006: *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce*. České Budějovice.

KAMENÍČEK, F. (ed.) 1890: Jednání sněmovní a veřejná v markrabství Moravském od počátku 15. století až do přijetí krále Ferdinanda I. za markrabí Moravského roku 1527. In: *Archiv český* X. Praha, 241–352.

KRUSZEWSKI, T. 2018: Rycerscy spadkobiercy księcia Świętopetka „nakielskiego“ z rodów Lisów i Wierzbnow. *Studiaum historycznoprawne*. Wrocław.

LCS, III/2: BRANDL, V. (ed.): *Libri citationum et sententiarum seu, Knihy púhonné a nálezové. Tomus III. Pars altera*. Brunae 1880.

LCS, IV/2: BRANDL, V. (ed.): *Libri citationum et sententiarum seu, Knihy púhonné a nálezové. Tomus IV. Pars altera*. Brunae 1882.

MACHALA, D. 2007: *Šľachtické rody*. Perfekt: Bratislava.

MÁLYUSZ, E. 1958: Zsigmondkori oklevéltár II. (1400–1410). Második rész (1407–1410) Budapest.

MICHÁLEK, L. 2012: Starý Světlav. In: *Provodov, kapitoly z dějin obce*. Provodov.

MOL, DL: Magyarország levéltár Budapest, Diplomatikai Levéltár.

MOL, DF: Magyarország levéltár Budapest, Diplomatikai Fényképgyűjtemény.

MZA, A3: Moravský zemský archiv v Brně, A3 - Stavovské rukopisy 1348–1884.

PLAČEK, M. A KOL. 2008: *Hodonín. Dějiny města do roku 1948*. Hodonín.

POKLUDA, Z. 2000: Starý a Nový Světlav v době předbělohorské. Zlínsko od minulosti k současnosti 17, 5–56.

RANDIN, A. 2007: Knieža Fridrich ostrožský. Ruský kondotier v husitských Čechách a na Slovensku. In: Drda, M. – Vybíral, Z. (eds.): *Jan Žižka z Trocnova a husitské vojenství v evropských dějinách*, Tábor,

635–651.

SZABKOWSKI, S. 2006: *Kujawska szlachta urzędnicza w późnym średniowieczu (1370–1501)*. Gdańsk.

ULIČNÝ, F. 2017: Šľachtic Pongráč zo Svätého Mikuláša – najvýznamnejší slovenský vojak a politik v 15. storočí. *Vojenská história* 21, č. 2, 62–83.

URBÁNEK, R. 1940: *K historii doby Jiskrovy na Slovensku a ve východní Moravě*. Praha: Královská česká společnost nauk. Praha.

WENZEL, G. 1874: *Stibor vajda. Életrajzi tanulmány*. Budapest.

Studie

Musealia

Personalia a miscelanea

Recenze